

О. Андрій Зволінський

ЯСЬКО

О. Андрій Зволінський

ЯСЬКО

БІБЛІОТЕКА „ВОЛАННЯ З ВОЛИНІ”
Т. 13

О. Андрій Зволінський

ЯСЬКО

З польської переклала
Ірина Андрощук

„Волання з Волині”
Білий-Дунаєць – Остріг 1999

© Copyright by ks. Andrzej Zwoliński
© Copyright for ukrainian edition by „Wołanie z Wołynia”, 1999

Редактор
о. Вітольд-Йосиф Ковалів

Комп'ютерний набір
Владислава Криницька

Коректор
Інна Шостак

Графіка
Матей Озоровський

ISBN 83-911918-0-X

DRUKARNIA „AKCYDENSOWA”
Andrzej Dorosz – Kraków, ul. Bałicka 7 – tel. 636-96-66

ПРИГОТУВАННЯ

– Ні, не можемо більше спокійно чекати, поки світ усіх їх захопить. Це правда, що вони – пусте місце. Це правда, що вони всіма прокляті. Але Ісус...

Я дивився в його чорні, переповнені запалом очі. Звідки стільки заангажування в молодого хлопця, вихованого серед відвалів, викидів електростанції, байдужості асфальтових вулиць та бетонних блочних будинків. Чи отримує цей запал тепер, працюючи на електростанції та ремонтуючи величезні турбіни? Чи там Бог є таким виразним? А можливо, у технікумі, на вечірній формі навчання, де старші від нього сплять після праці на шкільних лавах, попивають горілку при будь-якій нагоді на перервах між лекціями або з нудьги грають у карти при роздратованих до краю викладачах одного із ним віку? Одне є певним: він має рацію. Не достатньо відвідати раз у рік чемні родини з нагоди Різдва Христового, де всі ввічливі, доброзичливі, переповнені гарним настроєм і... масками.

– Але що поробиш? Втікають під час коляд з дому, у костелі їх немає, проповіді вислуховують їх дружини і сестри, а не вони.

– Щось потрібно зробити. Ісус ходив власне до таких. До найгірших. До розбійників, злодіїв, пияк. Не чекав поки вони захочуть прийти. Інші приходили через цікавість або по службі. А до них Він ішов сам, шукав їх, чи не так?

– Так, Здзісек, ти як завжди маєш рацію. Але що, повторимо те ж саме, підемо їх шукати?

– А чому б ні?

Я замислився на мить. Замовк. „Так, вони ніколи не прийдуть до нас. А живуть поруч. Ми можемо видатися наївними і нерозумними, але потрібно йти, хоча б для того, щоб нас відкинули. Його теж відкинули, насміхалися”, – подумав я.

– Де ми їх знайдемо?

– Вистачить п'ятнадцятого або першого вийти на вулицю. Заточуються, інколи лежать на тротуарі або поруч, на газоні.

– Що їм дамо? Розкажемо їм про Євангеліє? П'яній людині?...

Того вечора ми так і не вирішили, як вийти на вулицю і що із собою принести. Не вистачило нам фантазії, а можливо, це була лише втома. Однак уже через кілька днів Здзісек прийшов до мене і вперто продовжував розмову.

– Треба було б їм щось дати на згадку про таку зустріч із нами. Інакше, коли протверезіють, забудуть. Не будуть знати, чи це були галюцинації п'яного, чи відбулося насправді.

– А може це?

Я видобув із глибини шухляди невелику книжку із текстом Євангелії від св. Івана.

– Мабуть, зарано.

– Можливо. До того, як дамо Євангеліє, потрібне щось, що їх зацікавить, можливо і застане зненацька. Щось таке, щоб хотіли продовжувати знайомство.

– Але ж забудуть нашу адресу.

– То напишемо їм.

– Так може бути.

– Маю вже! Подивися!

Гарячково відкривав малу книжечку з малюнками, як у коміксах. Зміст був дуже простим: людина помирає, стає на суді перед Богом, там пригадує своє марне життя. На

екрані, розкладеному перед ним, з'являються постаті заплаканих дітей, побитої дружини, ситуації, в яких через свої скупість, пияцтво або нечесність призводив до великого зла. Вражений власним минулим, обіцяє Богові, що коли Він дозволить йому повернутися на світ, виправить вчинені кривди; ангел провадить його по небу, дозволяє йому також побачити страждання в пеклі, а в кінці виявляється, що все це було лише сном. Цей герой книжки пробуджується з новим днем із бажанням до нового, кращого, життя, всім розповідає про Ісуса, котрий любить кожну людину і хоче її спасіння. Зміст цієї книжечки, на перший погляд, наївний і дуже простий, видався нам найбільш відповідним для вручення її тим, котрих зустрінемо. При першій же можливості привіз їх більшу кількість. На останній пустій сторінці обкладинки ми написали на кільканадцятьох із них свою адресу. Це було наше перше приготування до „акції”. Лише приготування. Все було попереду.

ПЕРШИЙ КЛІЄНТ

– Ну, то сьогодні вирушаємо!

Мені не хотілося. Я був втомлений годинами сидіння в тісній душній кімнатці, запитань і лекцій. Охоче пішов би раніше спати, щоб відпочити перед наступним днем. Але що поробиш, ми домовилися кілька днів тому.

– Може, завтра?

– Немає чого чекати. Сьогодні їх буде найбільше. Сьогодні п'ятнадцяте, – вперто продовжував Здзісек.

Я боявся цього дня. Чекав на нього і одночасно побоювався. Чи зумію говорити до п'яних людей, котрих до цього часу обминав? Чи кому-небудь допоможемо таким чином? Чи це має сенс? Ці сумніви розвіяв Здзісек, кажучи, що мої страхи не мають підстав. І навіть, якби на нас чекав хрест, не потрібно боятися, коли хочемо чинити щось добре, коли з обеззброєними руками, повними доброї волі, вирушаємо навіть до вовків. А це ж все-таки наші брати, трохи п'яні та без гальм у цьому стані, але брати...

– В який бік підемо?

Запитання Здзіська повернуло мене із задуми.

– Все одно. Вже і так пізно. Можливо, нікого сьогодні не зустрінемо, – думав я, таїв у собі ці слова як надію, ділячись ними, як пересторогою.

– Зустрінемо. Я впевнений.

Він завжди був упевненим, що коли хочемо зробити щось добре, то з нами є Ісус. Це, власне, Він і Святий Дух мали бути гарантіями успіху. Не треба було довго шукати.

Він стояв на автобусній зупинці, спираючись на дротяну сітку, відділяючу вулицю від чийогось подвір'я, навіть здалеку, без сумніву, було видно в якому є стані. Ми підійшли ближче.

– Добрий вечір, – сказав я.

Ми безпорадно затрималися перед ним.

– Чого ви хочете від мене?

– Нічого. Де пан мешкає?

– А що вам до цього?

– Хочемо пану допомогти дійти до дому. Напевно там чекають на пана.

– Що ти постійно до мене „пан” і „пан”, – відповів роздратований. – Не бачиш, що я нікчема, а не пан. Свиня я, а ніякий не пан.

Я був здивований цією самокритикою і свідомістю. Залягла тиша. Ми не знали, що сказати, що вчинити.

– Маєте сірники? – запитав, витягаючи цигарку.

Я шукав, знаючи, що не маю, щоб лише стояти біля нього, щоб лише продовжити розмову. Здзісек теж шукав.

– Ні, на жаль, не маємо.

Я пообіцяв собі, що відтоді завжди братиму із собою сірники. Після довгої розмови поволі пояснив, що мешкає недалеко, за 3 кілометри від того місця, де ми його зустріли. Чекає на автобус, який вже давно від'їхав. Наступного не буде. Має сорок років, дружину, троє дітей. Кохає їх і знає, що сьогодні буде вдома сумно.

– То навіщо п'єш? – запитав його Здзісек.

– Сьогодні отримав заробітну плату. Мусив. Усі колеги пішли на пиво, а я що – гірший? І так заробив більше за цей місяць, а це ж мої гроші.

– А діти, дім? Вони не враховуються? Чекають там зараз і переживають за тебе.

– Вони знають, що п'ятнадцятого приходжу пізніше.

Холодний вітер розвіював лапатий сніг і вдаряв у його розігріте алкоголем обличчя. Здзісек стягнув свою шапку і подав йому.

– Візьми, бо змерзнеш.

– Ти що, жартуєш? А як тобі віддам?

– Візьми, маю іншу вдома, а мешкаю недалеко звідси.

Добре, що їхало таксі. Затримав його, посадили до нього нашого першого з вулиці. Незважаючи на зимову пору, не мав пальто, хіба що десь загубив. Здзісек поклав до кишені його піджака книжечку з ілюстрованою історією.

– Скільки буде коштувати цей рейс? – запитав я у водія.

– Майже дві сотні.

– Прошу. Він не має грошей, – сказав я. Боявся, щоб, платячи за рейс, наш знайомий не був обманутий. П'яні часто безпорадні та й обікрасти їх найлегше. За мить таксі відїхало, везучи на задньому сидінні нашого першого клієнта, котрий, обернувшись, здивованими очима довго дивився в нашому напрямку.

Мабуть, трохи протверезів.

ЯСЬКО

Надійшов час нових і нових зустрічей. Здзісек зустрів на сходах блочного будинку, в якому мешкав, колегу із професійного училища, котрий із вболіванням розповідав, як нині занепадає мораль.

– Колись, – говорив він, – у барі чи в парку билися ножами величиною з косу, а тепер... заледве складані ножки ідуть у рух. Недобре діється, люди втрачають фантазію...

Важко сказати, що дала йому розмова із Здзісеком і книжечка з релігійною історією. Що ж, нехай діє Бог і чинить із них те, що бажає.

Була зустріч із дуже п'яним шахтарем, лежачим на проїжджій частині вулиці, котрого ми занесли до дому. Не хотів вдягнути взуття, скинутого поруч. Лише крик, що над'їжджає міліція, змусив його погодитися, щоб ми його взули. Довго ми кружляли по місту на таксі, поки врешті сказав нам свою справжню адресу. Мабуть, боявся, що ми злодії, у кожному разі, ми були підозрілими типами.

Підводили ми сп'янілих батьків родин і молодих синів під двері помешкань. Часто дружина або матір відкривала їх із видимими роздратованістю і злістю в очах. Спочатку хотіли накричати на нас, як на співучасників пияцтва, котрі допомагають менш витривалому товаришеві. Однак після сказаних слів „добрий вечір” і „слава Ісусу Христу” обличчя виразно розм'якали і після того, як забирали з наших рук п'яного чоловіка чи сина, проводжали нас із плачем і подякою. Найцікавіша зустріч була в нас попереду.

Це був черговий із кількох вечорів наших спільних із Здісеком мандрівок у пошуках п'яних людей, потребуючих нашої допомоги. Було морозно, хоча лютий у цьому році був дощовим, капризним і мінливим, як квітень. До того як ми побачили його, почули прокльони і крики. За одним із блочних будинків двоє п'яних хлопців розпочинали бійку. Менший із них, блондин, із кремезною будовою тіла, голосно кричав, нервовим рухом стягнув із себе куртку, кинув її в сніг під стіною будинку. Той, вищий, хоча і виглядав набагато міцнішим (як виявилось пізніше, був членом боксерського клубу), виразно боявся цієї бійки.

– Не бий мене, що ти, Ясько!

– Іди сюди! Боїшся мене? Рідна матір тебе не впізнає! Зімну твій кузов, як нікому. Іди сюди, ти, бронетранспортер...

Ми із Здісеком підійшли так близько, що обоє нас помітили. Ми зупинилися.

– Що сталося? Чому б'єтеся? – запитав я.

– Що тобі до цього? Злиняй звідси, якщо не хочеш отримати. Ну, підскоком...

Я вперто стояв далі, вдивляючись у голубі очі цього малого, Яська.

– Що витріщився? Не чув?

Його виразно дратувало моє мовчання. Затиснув кулаки і, обсипаючи мене образами, наближався в моєму напрямку. Коли був достатньо близько, щоб вдарити мене, набрав розмаху.

– Не бий. Це добра людина! – крикнув Здісек.

В Яськові начебто раптом щось обірвалося. Він припав до моїх рук і хотів цілувати долоні. Я не дозволив, обійняв його. Він заплакав...

– Чому не йдеш звідси? – запитав через сльози.

– Я хочу допомогти тобі. Адже не можна пропити своє життя.

– Що тобі до цього?

– Ти добрий. Знаю це. Ти добрий, але не зустрів добрих людей. Ти теж слабкий.

– Звідки ти знаєш?

– Бачу.

– Я був у війську. Вона обіцяла, що буде писати, що буде чекати. Це все обман. Вдома постійні крики... Я так не можу...

Обривалися думки і речення.

– Знаю, що ти так не можеш... Якщо більше нічого не можна вчинити, почни спочатку...

– Життя?

– А що?

Розмова тривала довго. По десять разів я повторював ці ж слова: що потрібно, що мусить, що може бути кращим. У цей же час Здісек розмовляв із тим вищим – „бронетранспортером”. Ясько розговорився, закурив цигарку. Говорив мені, як раніше було чудово, був ближче до вівтаря, був прислужником, розказував про військо і постійні дисциплінарні арешти, про тяжку працю, де всі п'ють.

Наприкінці я вручив йому книжечку і попросився з ним, відчувши, що сильно замерз. Запросив його на наступний день прийти до мене на чай. Він прийшов відразу після роботи.

– Маєш ще ці книжечки?

– Навіщо вони тобі?

– Хочу дати брату і декотрим колегам по роботі.

– А чи візьмуть?

– Усі сьогодні читали цю мою. Хочуть мати такі самі.

Взяв їх повну кишеню. Обіцяв, що прийде допомогти парафіяльній спільноті. Власне, ми готували виставку на тему ненароджених дітей і потребували допомоги вмілих слюсарів і столярів. Виявилося, що в Яська золоті руки.

РАЗОМ ІЗ НАМИ

Відтоді Ясько був усюди. Завжди брав участь у приготуванні виставки, при відвідинах хворих, у справах парафіяльної спільноти. Сповнений радості й гумору, відразу зумів знайти спільну мову із незнайомими людьми. Відразу всі його полюбили.

– Не дозволяйте мені мати багато вільного часу, – повторював часто і вперто.

– Чому?

– Тому що я знову зроблю дурницю, – відповів із усмішкою.

Зміна його поведінки, а особливо те, що перестав пити, відразу викликало негативні наслідки на роботі. Майстер, керівник, з котрими раніше пив, не розуміли, що з ним відбувається. Звинувачували його в нехтуванні ними, в тому, що знайшов інших, кращих колег до келиха.

Одного разу Ясько прийшов до мене сумний.

– Знаєш, скільки я отримав? – запитав у мене.

– Скільки?

– 9.600 злотих. Жодної премії, жодної доплати. Майстер сказав, що, можливо, це навчить мене розуму...

– І що, тобі прикро?

– Трохи так. Чому вони постійно нічого не розуміють. Хочу їм також допомогти.

– Як їм хочеш допомогти?

– Ще не знаю, але коли вже буду знати, допоможу їм точно.

Через хвилину додав:

– А може мені взятися за навчання?

– Чому б і ні? Адже ти недурний хлопець. Маєш лише професійну освіту?

– Так.

– Іди до вечірньої школи. Здзісек вчиться та працює і непогано йому це вдається.

– Спробуй.

– Спробую.

– Справді?

– Якщо один раз щось скажу, то зроблю це, побачиш.

Після канікул іду до школи. Мушу мати атестат про середню освіту. Але буде сміху: контрольні роботи, двійки і знов – дурний Ясько...

– Куплю тобі в подарунок портфель із підсвіченням, щоб не потрапив під машину, бо тебе майже не видно, ліліпут.

З'явилися плани, мрії. Кожну ідею приймав як свою і запалювався до її реалізації. Хотів, щоб вже була школа, щоб були випускні іспити на атестат зрілості. А що пізніше, мав вирішити. Був лише початок березня і зима запрошувала любитися снігом і чудовою погодою.

У певний вихідний день ми вирішили поїхати до Щирку покататися на лижах. Мала їхати Госька – довговолоса сестра Здзісека, котра чудово грала на гітарі, Больо – її колега ще з початкової школи, Ясько, і звичайно, я. Більше людей не могло зміститися в „малюху”, який рештками своїх механічних сил вдирався на пагорби, на які ми натикалися по дорозі. О домовленій годині ми всі, за винятком Яська, зібралися в мене вдома.

– Де Ясько?

– Я не бачив його сьогодні, – відповів Больо, – хоча переважно зустрічаю його перед своїм блочним будинком, коли повертаюся зі школи.

– Може, запив? – зажартував я і раптом зрозумів, що це можливе.

Лише місяць тверезості. Ми призвичаїлися до неї, але людина така слабка...

– Ні, це неможливе, – сказала Госька. Вона завжди обороняла людину. Кожен у неї є „хоча трохи добрий”, навіть її батько, котрий більше як 20 років пияцтвом нищить їх родинне життя і спокій вдома.

– А може, однак? – продовжив я.

– Нехай Больо скочить до нього і приведе його. Напевно просто заспав.

Госька знову знайшла готову відповідь.

Через кілька хвилин Больо повернувся, мав сумний вираз обличчя, десь по дорозі загубив посмішку.

– Ти мав рацію. Трохи випив. Сказав, що не їде з нами. Соромиться. За покарання він залишається вдома.

– Не кажи дурниць. Приведи його сюди. Він їде з нами. Я так вирішив.

На кінець прийшов Ясько. Мав червоне обличчя, не відомо, чи від горілки, чи від сорому.

– Перепрошую вас. Я нікчема.

– Що ти говориш? Сідай. Їдемо.

Це була важка дорога. Усі мовчали. Слухали радіо, нецікаві мелодії заповнювали наше мовчання.

– Я допоміг братові встановлювати нові меблі, сьогодні купив їх. А пізніше він поставив горілку. Я піддався вмовлянням. Перепрошую.

Виправдовувався.

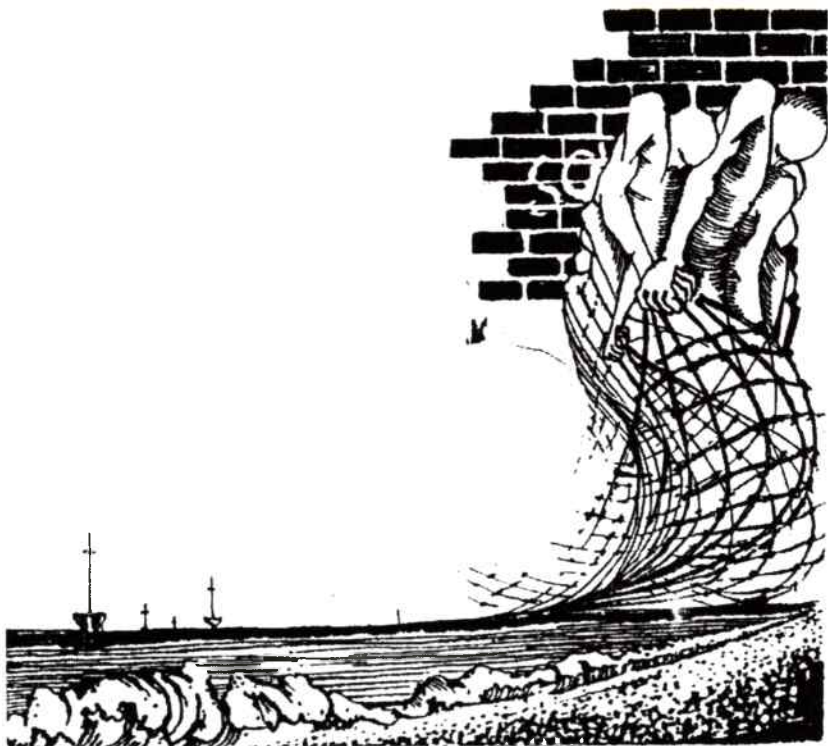
– Але нічого не сталося. Ти не п'яний. Добре, що їдеш з нами, – потішила його Госька.

Наступного дня, у Щирку, після св. Меси, перед двома костелу, до мене підбігла щаслива Госька.

– Я бачила Яська. Стояв у черзі до сповіді та був у Причасті...!

За мить підійшов до нас Ясько із сяючим обличчям.

– Як це просто. Як легко бути щасливим. Після семи років... ні, це неможливе... Дякую вам, що забрали мене із собою. Уже знаю, що ніколи в житті більше не вип'ю. Уже знаю...

РЕКОЛЕКЦІЇ

Дні спливали дуже швидко. Чергові зустрічі, св. Меси, розмови, спільна праця ще більше нас зблизили. Ясько був із нами. Ми призвичаїлися до усміху і радісних слів, до його блюзу, який він вигравав на гітарі при будь-якій нагоді, до хриплого співу. Не могли навіть собі уявити виїзду чи іменин, поїздки чи зустрічі без Яська. Він був усюди.

Надійшло літо і всі поволі приготувалися до канікулярних реколекцій. Ясько мав три тижні відпустки.

– Я повинен їхати з вами. Візьмете мене?

– Якщо тільки хочеш...

– Я повинен. Хочу трохи зосередитись і скласти план на новий рік. Іду до вечірньої школи. Починаю нове життя. А куди ти їдеш на реколекції?

– До Глічарова. У гори. Звідти Татри видно, як на долоні.

– Кльово! Буде супер!

У день виїзду прийшов із невеликим рюкзаком, в якому окрім рушника, мила і зубної щітки небагато могло зміститися. На шию повісив свій улюблений хрестик, який отримав від Здзіська в день іменин. Дуже любив цей латунний хрестик з виразним великим обличчям Ісуса, яке вписувалось у хрест. Носив його з гордістю, а хрестик цей виділяв його із натовпу людей, винятковим чином вирізняв його.

З величезними труднощами ми дісталися до автобуса. Шофер був таким поблажливим, що всіх очікуючих на зупинці, пустив до автобуса. Було немилосердно тісно. Кожен,

стиснутий кількома людьми, котрі стояли поруч, спітнілий, знервований, очікував моменту, коли врешті доїдемо до мети.

В автобусі, серед незнаних облич, Ясько зауважив одну дівчину. Заплакана, сумна, так глибоко була занурена у свою трагедію, що світ, із своїм гомоном, був чужим для неї. Важко сказати, що могло бути причиною її смутку. Ясько вдивлявся в неї довго та із спокоєм. Кудись зникла радість із його обличчя. Не міг тішитися і радіти, коли поруч плакала зболіла людина. Було видно, що входить своєю думкою в її світ, пробує зрозуміти його, затримати біля нього свою увагу. Коли нарешті ми доїхали до нашої зупинки і автобус із скрипом гальмування зупинився, Ясько підбіг до заплаканої дівчини, швидким рухом здійняв із шиї свій улюблений хрестик і на простягнутій долоні подав їй його, кажучи:

– Все буде добре. Побачиш, ще трохи потерпи.

І зіскочив на дорогу усміхнений та знову був радісним. Так розпочалися його реколекції в Глічарові.

Мале горянське село, розташоване недалеко від Пороніна, відразу перед потужним масивом Татр, переживало в той час гарячку сінокосів.

Ясько після вислуханих конференцій, після чергування в кухні або після дискусій, раптово зникав на кожную вільну хвилину. Певного дня я відкрив таємницю його зникнень, коли пішов на прогулянку по найближчій околиці реколекційного дому. На малій луці, серед дерев, Ясько звивався з граблями навколо візка, який швидко наповнив сіном, і через хвилину тягнув його в напрямку розташованого поблизу убогого будиночка. Відразу за ним дріботіла старенька жінка, котра здивованим поглядом дивилася на рухи хлопця і радісний поспіх. Увечері до реколекційної кухні хтось підкинув кусок білого сиру.

Не минуло кілька днів, як Ясько познайомився з усіма людьми Глічарова. Діти пізнавали його здалеку і бігли до нього, а він розповідав їм захоплюючі історії про Сілезію, про море, про військо. Куди б не зайшов із ним, чи до продавця, чи до солтиса, Ясько знав цих людей, а вони приймали його, як свого.

В останній вечір реколекцій вручив мені записку, написану невиразним почерком. Я знав раніше, що хоче мені щось сказати, але, мабуть, легше йому було це написати. Я чимдуж побіг до своєї кімнати і при слабкому освітленні нічної лампочки прочитав:

„Христос дійсно є таким великим, що важко Його не помітити, і незважаючи на це, ми не помічаємо Його. Колись бачив по телевізору чоловіка, котрий запитував у перехожих на вулиці яка година. Запитуваний відповідав йому. Я сміявся з цього, тому що за запитуючим знаходився годинник у десять разів більший від нього. Коли повернувся, то велика стрілка була відразу над його головою, і не зважаючи на це, не помітив її. Я думаю, що з нами теж так є. Тому дякую Богові, що наші дороги зустрілися, що я помітив, принаймні, частину Його обличчя, тобто тебе і моїх приятелів. Серед вас почуваюся так, ніби я з Ісусом. І ми разом – це Його частина. Колеги, котрі колись були моїми приятелями, вже ними не є. Із-за ввічливості ще говорять до мене: «Привіт!», але поза очима обговорюють. Я дуже вам вдячний, навіть більше, ніж вдячний. Вдячний тому, що якби не Ви, то, мабуть, я прожив би життя намарно”.

ДЛЯ ІНШИХ

Почалися будні. Після літньої безупинної радісної за-
бави, здавалися трохи сіруватими і ніякими. Ясько, так як
і обіцяв собі та нам, розпочав навчатися в технікумі на ве-
чірньому відділенні. Три дні на тиждень не з'являвся в мо-
єму помешканні, зайнятий своїми лекціями, виконанням
завдань, читанням книжок. Зате в останні дні надолужував
це. Із радістю виконував будь-яку працю, був радісним, пе-
реповненим фантазії та запалу.

– Ходімо, щось зробимо на вулиці! – випалив певного
дня просто за склянкою чаю.

– Але що? – запитав я, як завжди трошки втомлений.

– Наприклад, дамо старшим жінкам квіти.

– Де ми їх візьмемо?

– Купимо.

Ми побігли: Ясько, Госька, Здзісек і я. Ясько забіг до
квіткового магазину, і хоча заробляв так мало, купив вели-
чезний букет. Роздав нам по кілька квіток.

– Дамо по одній квітці кожній старшій бабці, котру
зустрінемо, добре?

– Але що їм сказати, адже вони здивуються, а можливо
і злякаються? – поділилася своїми побоюваннями Госька.

– Скажи, що даєш їй ці квіти для того, щоб вона була
така добра, як ця квітка.

– Ідемо! – скомандував Здзісек.

І почалася історія. Із тремтячими серцями підходили,
кожен окремо, по-одному, до зустрічних старших жінок.
Ясько роздав свої квіти першим. Йому це вдалося дуже

легко. Я бачив, як декотрі бабці рукавом витирали краплі сліз, пливучі із зворушення по зморщеному обличчю.

Долітали уривки слів:

– Стільки років живу, а ніколи ніхто мені не дав квітів...

– Маю онуків, синів, але я сама...

– Ніхто мене не відвідує, я дуже хвора...

– Я була в таборі, подивися, тут на руці маю вита-
туйований номер, – загортала рукав котрась бабця, пла-
чучи...

Поволі ми позбавилися страху і навчилися перемагати це дивне відчуження одних від других.

Найважче праця йшла Госьці. За звичай небагатослівна і тиха перемагала сама себе, підходячи до чергових і чергових старших жінок. Коли ми зібралися разом, ділячись вголос враженнями від тих дивних зустрічей із людьми, то в Госьки була в руках ще одна квітка. Нарешті помітила ще одну старшу жінку. Підійшла до неї, але не могла переламати себе, щоби подарувати квітку. Бабця направлялася через вокзал до перону. Госька йшла за нею безпорадно, дивлячись то на нас, то в спину жінки. Картина була насправді захоплюючою, обидвоє, одна за другою, крокували серед натовпу людей на залізничному вокзалі. Накінець жінка увійшла на перон і сіла до прибулого вже потягу. Тоді Госька переламала себе.

– Прошу, це для пані.

– Для мене? Навіщо?

– Не знаю. Але це для пані – прошепотіла тихо і безпорадно.

– Справді? Дякую...

Бабця протягнула руки і сердечно її обійняла. Через хвилину потяг повіз бабцю в напрямку, знаному лише їй, а Госька сіяючою повернулася до нашої групки.

– Мабуть, вже з тебе досить. Поїдеш іще з нами, сестро? – запитав її Здзісек. Завжди так дивно і симпатично додавав це „сестро” в розмовах із Гоською.

– Звичайно.

– Ви бачили, які вони були здивовані? Бо отримали від чужих квітку задаром. А ніхто не дивується, коли приймає св. Причастя, таїнства, коли може відмовляти „Отче наш”. Так сильно ми звикли до Божих дарів, – снував побожну рефлексію.

– Але варто було. Принаймні навчаться говорити: „дякую”. А ми? Як багато в нас страху, коли маємо підійти до братів у вірі з добротою. П’яні або випивші не бентежаться, коли діляться прокльонами або згіршенням. Чому зло таке відважне? Адже воно не міцніше, ніж добро... – вголос думав Ясько.

Того ж дня ми вирішили повторити такі „акції”. Дуже багато нам дали, можливо, і тим старшим жінкам, котрих ми зустріли, також.

Найбільше тією переміною, яка відбулася в житті Яська, тишилася його мама. Як же сердечно приймала нас у своєму помешканні, коли ми забігали на мить із Здзісеком, щоб із ним порозмовляти або забрати його із собою на чергову зустріч.

Ясько хотів, мабуть, відплатити їй нині за той час, коли, повертаючись п’яний, викликав у неї сльози і був причиною її журби. Із кожної заробітної плати тепер більшу частину грошей віддавав на їжу і утримання дому. У цей день також купував їй квіти або якийсь дрібний подарунок. Коли лише входив до помешкання, кричав:

– Мамо! Мамо! Матусю!

– Ну що, сину? – відповідала йому з кухні або з іншої кімнати мама.

– Нічого, добре, що ти є!

За звичай, таким було його привітання. Пізніше підходив і цілував її сиве волосся, сідав за столом, швидко з'їдав обід і зникав із дому – йшов до школи або до знайомих. Коли повертався пізно, і не мав із собою ключів, делікатно стукав у двері та чекав. За звичай, чуйна мама першою чула стукання, а не батько, котрий голосно хропів.

Певного дня, їдучи міським автобусом, переповненим, як звичайно, в години пік, схилився до сидячої поруч мами і делікатно прошепотів до вуха:

– Матусю! Знаю, що ти хвора, але ти ще вистоїш. Я тебе підтримаю. Поступися місцем тій бабусі, добре? Вона ледве стоїть.

Через хвилину взяв маму під руку і діловито підтримував всю дорогу.

Після виходу з автобуса взяв матір і ту бабусю під руки і крокував із ними через ціле поселення. Коли підійшли близько до будинку, де мешкали, матір звільнив від своїх рук.

– Дійдеш сама, правда? Я ще повинен відвести пані.

Часто йшов поруч із незнайомими йому старенькими жінками, несучи їх сітки, переповнені покупками, підтримуючи їх, розмовляючи з ними. Хотів бути добрим, добрим у найдрібніших деталях. Розумів, що смак щоденності залежить від тих дрібних, ніби не важливих, справ, розмов і жестів. Любов починається не від високих слів, але від широко відкритих очей, охочих долонь і великого серця.

ЗАДУМ

Час минав дуже швидко. Наступні дні характеризувалися черговими розмовами, молитвами, дискусіями. На кожній св. Месі, коли зустрічав Яська, котрий стояв на колінах під час св. Причастя і приймав Найсвятіше Таїнство, я був зворушений його зосередженням, повагою, якоюсь величезною глибиною, яку носив у собі, і які, власне, в той момент запановували на його обличчі. У минулому були спільні відвідини різних будинків із нагоди іменин, днів народження і з будь-якої нагоди, де під час прийому, Ясько співав, розповідав забавні історії із своєї школи, був душею товариства. У минулому був час святкового колядування в лікарні та в номерах робітничих гуртожитків, де Ясько, переодягнений у диявола, порядно нашкодив і міцно увійшов у пам'ять мешканців. Були виходи на вулицю, щоб пошукати наступних і наступних, котрі потребували нашої допомоги. У результаті цих „акцій” до нашої спільноти прибуло кілька прекрасних людей, таких як Місь, Багенко, Кржави. Всі вони дуже швидко нав'язали стосунки з останньою громадою людей, дякуючи прекрасному посередництву Яська. Під час тих вечірніх зустрічей і вечірніх прогулянок переважно мовчав і спостерігав за тим, що ми робимо із Здісеком. Мабуть, для нього дуже болісними були спомини нічного вигляду міста, середовища п'яних людей, розкиданих пляшок навколо будинку, вимурзаного в болоті чоловіка, щоб міг, незважаючи на це, перейти до праці та спромогтися на більш-менш нормальну поведінку.

Певного дня, йдучи однією з головних вулиць поселення, ми почули крик:

– Ясько! Йди до нас! Вип'єш щось! Дай собі спокій із ними! – це кричали його колишні колеги, по белькотанню і ординарних словах, які розляглися через мить, можна було зрозуміти, що цього вечора вони опорожнили вже не одну пляшку. Ясько відразу зреагував на це, пришвидшуючи ходу і гарячково шепочучи до мене:

– Ходімо звідси! Ходімо звідси, швидко!

Коли ми відійшли настільки далеко, що замовкли крики і затих гомін голосних розмов п'яних, я запитав:

– Чому соромишся їх?

– Я не соромлюся. Я ще не готовий, щоб їм допомогти. Вони – бідні. Вони дуже бідні. Так небагато знають...

Я зрозумів, що він повинен ще багато перетравити в собі, щоб та рана, яка залишилася в пам'яті, загоїлася та щоб ніколи не боліла. Постійно працював, щоб її загоїти, постійно новим добром прикривав болючі спомини в себе і в тих, котрі знали його минуле.

Прийшли наступні канікули. Ясько постановив якнайповніше використати їх добродійства.

– Я буду мати два вільні місяці, – сказав певного дня.

– Як це? Стільки тобі відразу дають? – запитав я занепокоєно.

– Я звільняюсь. Там довше не витримаю. Після канікул мені не дозволять продовжити навчання в школі. Це продовження помсти.

– А що будеш робити?

– Поки що канікули. А потім до електростанції, там де Здзісек. Здається там потребують людей...

І таким чином мав два місяці відпустки за свій рахунок. За той час пройшов два тури реколекцій. З того другого туру прислав на мою адресу листівку із змістом, б'ючим тривогу: „Люди! Я, мабуть, тут здурію! Одні баби! Немає навіть із ким порозмовляти, тому що відразу злітається увесь рій

дівчат. У кухні, у каплиці, біля столу і біля вогнища – одні баби! Заберіть мене звідси!"

Але якось витримав ті вісім днів. Пізніше вибрався з нами в Бещади. Дві неділі чудових мандрівок у нашій громадці в переповнених автобусах, у вагонах вузьких залізничних колій, через трухляві мости, по польових стежках, через прекрасні полонини, із пережиттями такими міцними, як буря в горах, ніч у горянському шалаші біля овечого сиру, що коптився, та побекуючих овець.

І власне там, у Бещадах, вже по дорозі до дому Яськові прийшла до голови ідея, яка змінила хід його життя.

– Мама щораз більше хвора. Не маємо грошей на лікування. А потрібна немала сума.

Поволі почав сторонитися радості відпочинку й безтурботності, і усвідомлював, що чекають на нього важкі дні.

– На електростанції теж небагато заробиш. А що з тією тіткою, про котру ти говорив? – запитав Больо.

– З якою тіткою? – втрутився я, зацікавлений.

– Маю таку тітку в США. Це сестра тата. Мешкає там вже від часу війни. Інколи пише листи.

– А може поїхав би туди і трохи заробив? – підкинув ідею Больо.

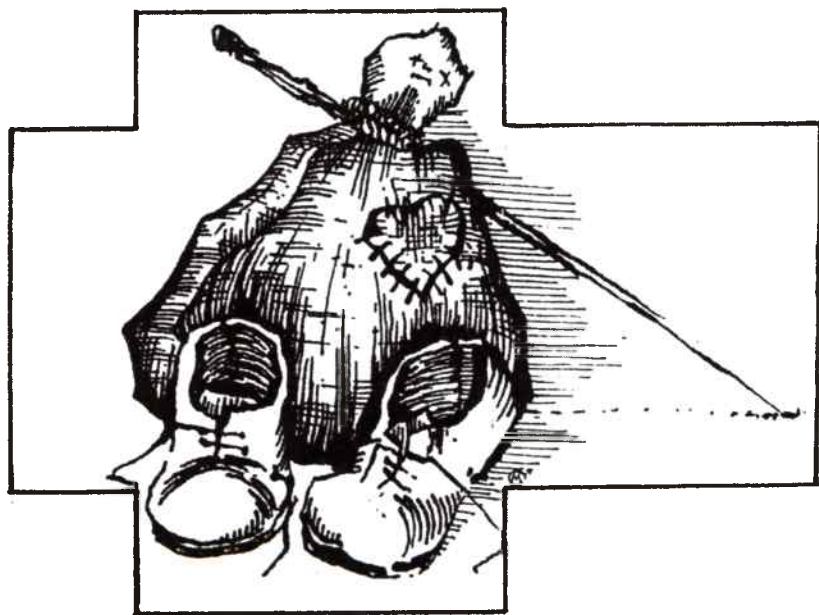
– А я знаю, чи пришле запрошення? А просити і не отримати, то залишитися в дурнях, правда?

– Чому? Спробуй. Це тобі нічого не коштує. Захоче, то pomoже, ні, то ні. І так вам небагато допомагає, то нехай тобі хоча б пришле запрошення. Ти не хочеш її ласки, лише клаптик паперу. Попрацюєш там рік, адже ти не боїшся роботи і будеш мати гроші для мами.

Я пояснив йому це терпеливо і бачив, як змінюється його обличчя і поволі запалюється цією ідеєю.

– Можливо, маєш рацію. Адже роблю це для мами, не для себе. Вона така бідна. Ніколи не тішилась життям. Пришлю їй „бакси” на ліки... Хоча не будую собі планів, щоб пізніше не жалкувати...

І на цьому того дня зупинилися. Ясько спробує...

ЧИ ВДАСТЬСЯ?

Почалося залагодження справ, очікування, чергові малі успіхи та поразки. Коли прийшло офіційне запрошення від тітки, мешкаючої в Детройт, розпочалися старання про паспорт і візу. Коли Ясько подав заяву із проханням про новий паспорт, лише кілька місяців працював на новому місці праці. Звичайно отримували паспорт тоді, коли раніше в місці праці виразили згоду на кількомісячну або хоча б кількатижневу відпустку за свій рахунок свого працівника. Ясько, котрий недовго працював, взагалі не міг розраховувати на таку відпустку. А однак отримав. Отримав як відпустку, так і незадовго паспорт. Перші кроки із своїм паспортом скерував до каплиці, де закрив своє обличчя долонями і довго роздумував.

Адже мав про що... Його виїзд здавався тепер повністю можливим. Все до цього часу вдавалося успішно. Батько вирішив допомогти грошима, які зекономив і роками складав у банку. Профінансував таким чином далеку подорож за Океан. Отже, Ясько вже мав за що купити квиток на літак. Невирішеним залишалося ще питання американської візи. Того року було дуже важко, і постала проблема, яка для багатьох лишилася неможливою для розв'язання. Справи молодих людей, котрі хотіли або могли б працювати в США, не розглядалися. Йшлося про те, щоб сезонні робітники, котрі емігрують з різних частин світу для швидкого заробітку не збільшували і так численних натовпів безробітних у тій країні.

Ясько мав усі причини, щоб отримати відмову від консула: був молодий, після війська, неодружений, мате-

ріально незабезпечений. Ніхто і нічого не тримали його тут, у Польщі.

Мама Яська записала його до довгого списку, до якого в грудні записалося багато бажаючих виїхати. Щоденно їздила до Кракова до будинку американського консульства, щоб слідкувати, який номер призначений був того дня.

Нарешті черга прийшла і на Яська. Вже раніше говорив нам:

– Нічого з цього не буде, побачите!

– Чому ти такий невпевнений? Побачимо. Як Бог захоче, так і буде, – пробував його потішити.

До паспорту поклав іконку із зображенням Матері Божої Ченстоховської.

– Якщо Вона не допоможе, то ніхто не допоможе, – сказав.

Коли нарешті після довгого очікування став перед консулом, ноги йому підкосилися. У мовчанні подав консулу паспорт, прохання про візу і запрошення.

Консул відкрив паспорт, подивився на іконку, яка була розміщена між обкладинками, на хвилину затримався на ній, переглянув усі документи, наприкінці сказав:

– Нічого з цього не буде. Це неможливе... Тримай це... – і повернув усі документи для Яська.

Ясько у мовчанні, впевнений, що вже нічим не зарадить, наблизився до вхідних дверей.

– Почекай хвилину! – долетів до нього голос консула. Покажи їх ще раз. Ще хтось із твоєї родини був у Америці?

– Ні, – коротко відповів Ясько. Консул ще раз відкрив паспорт, пошукав іконку із зображенням Матері Божої.

– А... маєш! Їдь! Тільки помолись за мене! – сказав консул і швидким рухом руки прибив печатку із візою.

Ясько не вірив власним очам і вухам. Того дня більше як на 120 людей, котрі бажали виїхати, лише 3 молоді особи

отримали дозвіл. Однією із них був Ясько. Коли прийшов до мене поділитися своєю радістю, кинувся на шию із криком:

- Маю! Маю візу! Їду!
- Чи знаєш, хто мені уладнав?
- Хто?
- Матір Божа!

І детально розповів про свій візит до консула. Ще багато разів розказував про нього, вперто повторюючи всім, що це Матір Божа уладила йому візу.

– Це вже тепер я впевнений! Воля Божа стала чіткою. Він хоче, щоб я туди їхав...

Думав голосно, роблячи висновки з останніх подій, які йому було дано пережити.

ВІЇЗД

Приготування до виїзду було недовгим. Коли вже перед виїздом із дому мама спакувала його речі до великої подорожньої сумки, Ясько зробив ретельний відбір тих „необхідних предметів”. Небагато із них залишилося після його відбору: рушник, одна пара штанів, шітка до зубів, кілька пам’яток із різних реколекцій і виїздів на дні зосередження, екземпляр Св. Письма і кілька релігійних книжок, які отримав від нас із різних нагод. Усе змістилося в невеликій сумці, яку можна було перевісити через плече. Із впевненістю не мусив переживати за надвагу багажу.

Квиток на літак мав придбаний на 22 лютого. Наприкінці січня розпочав мандрівку по різних мешканнях, де жили його знайомі, різні приятелі. Прощався із ними, ділився мріями, пояснював причини свого виїзду.

– Я повинен їхати. Заради мами. Адже має право бути здоровою. Як щось зароблю, то і вам пришлю, – обіцяв, доброзичливо посміхаючись.

Кожному хотів залишити якусь пам’ятку про себе. Отже, залишив книжки, розарій, іконки, на папері записував свої вірші, які від певного часу складав і роздавав.

– Адже ти їдеш лише на рік. Швидко пролетить, незабаром повернешся. Чому прощаєшся? Це лише мить розлуки. – Хтось пробував йому зауважити.

– Невідомо, – відповів.

– Хочеш там залишитися назавжди?

– Невідомо, – повторював і замовкав.

Коли за кілька днів до виїзду прийшов до мене, приніс із собою свій щоденник. Вручив мені його.

– Візьми, це для тебе.

– Що для мене?

– Цей щоденник.

– Візьми ж його із собою. Буде для тебе спогадом того, що тут було.

– Ні. Писав його, щоб колись вручити тобі.

– Дякую.

Я взяв його записник, списаний характерним незграбним почерком. На першій сторінці якби мотто усього, що було всередині, слова: „*Померти, щоб жити*” і дрібними літерами дописано:

*„Щасливий не той,
хто має багато грошей,
а той, хто кохає
і є коханий”.*

Перші сторінки в записнику були заповнені текстами пісенок, які ми разом співали на реколекціях. Далі Ясько записав свої вірші, уваги, думки, формульовані на ходу в різних ситуаціях і обставинах. Я почав гортати сторінки і читати вголос слова записника:

*„Щоб щось зробити,
вклади в це серце,
бо якщо цього не зробиш,
нічого з цього не вийде”.*

*„Я не міг протиснутися,
бо був замалий”.*

*„Не дає мені спокою Той,
котрий є в мені”.*

На останній сторінці записав подяку:

„Від моменту, коли Вас зустрів, я щасливий. Я став міцнішим і просто кохаю Вас, дослівно за все”.

А особисто до мене скерував кілька речень, які закінчив словами: „*Моє серце розірвалося б, якби щось сталося з Тобою*”.

– Дякую тобі дуже.

Я був зворушений простотою його слів, його подякою.

– Це я дуже дякую. Буду пам'ятати...

– Пам'ятай про 21.00 годину. Наша молитва...

– Звичайно, знаю, – запевнив мене.

Вже більше як рік уся спільнота прийняла цю годину як момент молитви до Марії. У годину Ясногірського заклику о 21.00 замовкав гомін розмов, ми затримувалися на вулиці, раптово створювали великий круг із тими, котрі тоді були з нами, ми піднімалися з крісел, коли були в чиємусь мешканні, інколи по телефону спільно повторювали в наміреннях спільноти, парафії, Вітчизни.

„Маріє, Царице Польщі!

Я при Тобі, пам'ятаю, чуваю!”

Я був переконаний, що Ясько буде пам'ятати про цю молитву. Він був одним із тих, котрі найбільше „пильнували” цю молитву і ніколи, коли він був із нами, ми не пропустили 21.00.

Коли я обійняв його востаннє, бачив що в його очах з'явилися сльози.

– Так дивно є прощатися... – невдало намагався я прокоментувати ситуацію, відчуваючи, що і мої очі наповнюються сльозами.

– *„У кожному прощанні є якась частинка смерті. З кожним «до побачення», заходом сонця і зірваним листком із календаря ми вмираємо”* – пам'ятаєш? – запитав, використовуючи мої слова, сказані рік тому.

– Пам'ятаю. Це фрагмент однієї з наших реколекційних розмов, – задумався...

Коли він вийшов із моєї кімнати, я ще дивився за ним через вікно. Без нього було так сумно...

УЖЕ ТАМ

Перший лист, який Ясько прислав до Польщі із Сполучених Штатів, був сповнений радості й оптимізму.

„Виходжу, – писав, – із аеродрому в Детройт, переді мною широка вулиця, розглядаюся, дивлюся вліво, дивлюся вправо. Ніхто не стріляє. Мабуть, я не в Америці, – подумав”.

Пізніше із дзвінків до Польщі ми довідувалися про подальшу його долю. Мешкав у своєї тітки, котра мала двох синів, обоє були безробітними. Так щасливо склалося, що через тиждень після приїзду Ясько мав місце праці. Тітка тепер усю свою симпатію вилила на Яська. Не могла передати словами, який же він спритний, радісний і симпатичний. Коли, через місяць після приїзду Яська, зателефонувала із ним до родини, їй бракувало слів захоплення ним.

– Маєш прекрасного сина. Він чудовий. Я зроблю все, щоб він залишився тут назавжди. Знайду йому краще місце праці. Йому тут буде дуже добре, – кричала телефонна трубка голосом, наблизеним до жіночого.

А через хвилину Ясько:

– Хто розмовляє по телефону?

– Тато. Твій тато!

– Не гнівайся, але поклич маму!

Батько послухав і віддав телефонну трубку.

– Мамусю?

– Так, це я, сину! – мама розплакалася на звучання його слів.

– Мені дуже добре. Не переживай. Привітай усіх наших знайомих. Лише їх мені тут бракує. Чи відвідують тебе?

– Так. Часом приходять Больо і Госька.

– Це добре. Це дуже добре. Вони чудові. Знаєш що, мамо?

– Ну що, Ясю?

– Купи собі ту блакитну сукню, яку мені показувала в нашому магазині. Тобі вона буде пасувати. Побачиш. Гроші вже незадовго вишлю. Я вже щось заробив.

– Не переживай за мене.

– Купи собі ті ліки і йди до лікаря, можливо потрібні для твого лікування ще якісь ліки? Нехай напишуть рецепт, я тут їх куплю. Пам'ятай!

– Добре. Не думай стільки. Мені вже трошки краще, справді, – намагалася потішити його.

– Маю прекрасну роботу. Розкажи знайомим. Працюю на фермі, на якій є прекрасне озеро, в ньому можна чудово поплавати. Не переживай... Робота дуже легка. А найважливіше те, що вже будуть гроші для тебе. Вчу англійську мову. Тітка записала мене на спеціальний курс...

– Коли ти повернешся?

– Що ти, мамо? Ну, побачимо. Поки що про це не думаю. Я тут лише місяць. Можна легко продовжити візу, навіть до року. Отже, побачимо...

– Я так сумую...

– Знаю. Мені теж сумно без вас. Так поки що повинно бути. Побачиш, буде краще.

Розмови точилися довго, і не було кінця розповідям. Одне було ясне: Ясько тішиться, що він „там”, знайшов себе, працює. Постійно має підтвердження від Бога, що опікується ним і провадить його.

МОВЧАННЯ

Того ранку батьки Яся спокійно очікували наступного дня, нічого не сподіваючись. Ще добре не проснулися, коли до дверей хтось застукав і за хвилину перед ними стала сусідка, дивно знервована.

– Прошу пана! – звернулася до батька Яся. – Дуже прошу до мене, вас до телефону...

Батьки Яська не мали телефону і всі телефонні розмови проводили на пошті або в сусідки, дякуючи її доброзичливості.

– З Америки? – радісно запитала мама Яся.

– Ні, з праці.

Батько Яся вийшов із кімнати. Ще якусь хвилину затримався біля телефону. Повернувся, нічим не виказуючи відомості, яку хвилину тому отримав.

Біля опівдні до дверей застукав листоноша.

– Телеграма!

– З Америки! Напевно! Правда? – запитала матір.

– Так.

– А що сталося?

– Нічого. Все в порядку.

Коли листоноша здійснював формальності, пов'язані з передачею телеграми, підсовував листок для підпису, в помешканнях сусідок відкривалися двері та зацікавлені сумні обличчя дивилися на матір Яся. Вони вже знали... Коли листоноша вийшов із квартири, матір скочила до згорнутого листка телеграми.

– Ясь точно повертається! – пробувала відгадати зміст.

– Ні. Він вже ніколи не повернеться. Втопився. Вранці була телефонограма з Америки, – поволі й зі сльозами в очах ділився батько трагічною відомістю...

– Що ти видумуєш? Це не можливо... – тремтячими руками розірвала телеграму і швидко пробігла очима її зміст. Раптом безсильні руки опустила вздовж тіла і непритомна впала в порозі кухні...

Це була правда.

14 липня перед 15.00 Ясько, повертаючись із роботи, захотів покупатися в озері, про яке стільки писав і яким так сильно захоплювався. Швидко роздягнувся, забіг до води, кілька рухів руками і... корч. Не було жодного рятунку, навколо не було нікого, поміч надійшла запізно. І хоча Ясько сам був рятівником і у воді почувався як риба – втопився.

Для всіх відомість про смерть Яся була стресом і несподіванкою. Ми пам'ятали його радісним і усміхненим, оголошуючим світові свої мрії і казки. Чи це можливе, щоб все це раптом змінилося в мовчання?

Ми, звичайно, не могли бути на похороні, тому що він відбувався в Детройт. Усіма формальностями зайнялася тітка. До Польщі прислала лише фотографії з похорону. Кошти за перевезення останків були досить великі. У костелі в мікрорайоні була лише відправлена похоронна св. Меса, під час якої ми довірили його молоде життя Богові.

Батько Яся, відійшовши від першого шоку, потішав себе і нас, кажучи: *„Однак Бог є дійсно милосердним. Забрав Яся тоді, коли він вже був добрий, тобто всі будуть пам'ятати його добрим. І ще одне: ми вже не повинні переживати за те, що з ним буде, чи коли-небудь Ясь повторить своє минуле...”*.

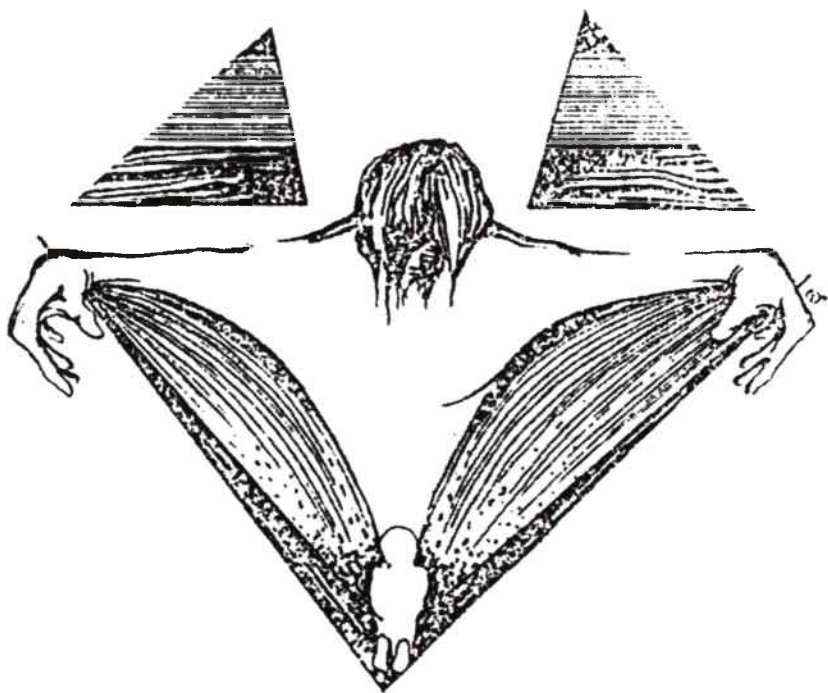
Чи не на цьому полягає воля Божа і Його план, який так виразно реалізовувався щодо Яся більше двох років?

І здійснилася ще одна подія, дуже дивна. Двоє людей із нашої спільноти того ж дня мали такий сон. Їм снився

Ясько, котрий із сумним обличчям жалівся: „Спитай їх, чому не моляться о 21.00? Чому забувають про нашу молитву?”.

Ніби сон, а вчинив, що з новою силою відмовляємо цю молитву, завжди додаючи наприкінці гаряче волаання за Яся: „Вічний відпочинок дай йому, Господи, а вічна ясність нехай йому світить”.

Після цих слів є лише мовчання...

ЗАЛИШИТЬСЯ З НАМИ

Не так гомінливо і тихіше є в нашій спільноті. Ще досить живою є пам'ять про його присутність між нами. Щохвилини натикаємося на сліди його життя. Сягаємо по його записники, вірші, пісеньки. При будь-якій нагоді згадуємо його мову, поведінку, жести. Пробуємо віднайти сенс його смерті, а вірніше його життя.

Хтось написав казку про його відхід. Назвав її „Найчистіше озеро”. Можливо, вона трохи наблизить нам спосіб мислення про нього, блаженної пам'яті Яся: *„До цього часу плавав у різних озерах, заповнених брудною водою, несучою зів'ялу траву, гнилі гілки, мул і пісок. Навіть полюбив їх. При заході сонця були найгарнішими. Зеленава гладінь прикривала поверхню озера, щоб через хвилину парувати синьою імлою, яка розходилася по широких полях немов би дим. Дерева і кущі, які росли біля берегів, додавали барви і якби трохи прикривали брудну воду. У цій воді почувався як риба. Радісно занурювався і плавав, сповнений радості й криків.*

Однак мріяв про озеро з чистою водою. Снилось йому кришталева і непорочна жодною, хоча б найменшою, дрібницею. Довго шукав таке озеро. Вперто запитував про нього, добирався до різних закутків світу, до найпрекрасніших куточків і краєвидів. Повертався незадоволений і неспокійний. «Якщо я так сильно прагну цієї води, то вона повинна десь бути», – думав дуже логічно. «Інакше не могла б мені приснитися».

На кінець знайшов її. Озеро із кришталевою водою. Відразу замешкав над ним. Довгими годинами вдивлявся в найчистіші глибини. Тут усе здавалося ближче. Риби, котрі прогулювалися по дну, каміння, розкидане там, здавалися такими близькими, тільки сягнути рукою. Але ледве рука витягувалася в їх напрямку, вони відпливали кудись у глибину разом із кругами, що утворювались на спокійній поверхні озера. У дзеркало озера щоденно заглядало небо разом із цілим вінцем хмар і нічним хороводом зірок. Здавалося, що є два місяці, що два сонця світять на подвійному небі. Бродив і любив сидіти на березі. Дивився на зірки. Завжди захоплювався блакиттю неба. Сидячи на березі, ніколи не знав, чи він над озером, чи на краєчку неба.

Певного дня зник. Ніхто не знає, куди подівся. Хтось говорив, що небо відчинилося і прийняло його до себе. Хтось інший говорив, що поринув у його відбиття в озері та серед дзеркальних зірок замешкав уже назавжди. Але вода озера надалі незбовтана. Невідомо. Однак одне є точним: із своєю найчистішою мрією і блакитним сумом є мешканцем кришталевої води або небесних просторів. Заховався, ніколи вже не повернеться до брудної води озер”.

Добрий Бог заховав його у своїй великій долоні, а ми, люди, мешкаючи над брудними водами, пам’ятаємо його, згадуємо, і так є завжди з нами.

ВІД ЗДВІСЬКА

Здзісек, нині брат Максимільян від Матері Милосердя в Ордені Кармелітів Босих, прислав листа:

„Під час канікул, коли ми разом із братами були біля озера, один із братів розказав мені про народну пісню, яка співається в його стороні. Це була «Пісня про розбійника Мадея». Коротко опишу її зміст, пізніше стане зрозумілим, чому згадую про неї.

Ця пісня починається від ствердження, що хто увійшов до лісу, той вже ніколи не повернувся звідти живим, тому що розбійник Мадей із своєю страшною булавою всіх убивав. Певного дня через цей ліс їхав молодий священик. Він також опинився в руках Мадея. Але коли розбійник Мадей побачив, що має справу зі священиком, у його серці щось змінилося. Він зажагнув змінити життя. Отже, просив того священика посповідати його. Розказав про своє недобре життя, про чисельні злочини, які скоїв. Однак виявилось, що той священик не так давно отримав єрейські свячення і не мав ще права відпускати гріхів. Отже, сказав розбійнику, щоб виконував покуту, а коли він отримає це право, то приїде і відпустить гріхи. За покуту розбійник мав закопати в землю свою булаву, якою вбивав людей і з джерела, яке знаходилося на певній відстані, носити в устах воду і поливати нею ту палицю до того часу, поки не виросте дерево. Його булава була зроблена з яблуні. Священик поїхав, а розбійник почав виконувати покуту. Маючи багато занять і прірву справ, священик забув про розбійника і дану йому обітницю. Через кільканадцять

років, будучи єпископом, він проїжджав через ліс, повертаючись після візиту. Раптом до нього долетів сильний запах яблук. Він наказав затримати коні та перевірити, що так чудово пахне серед лісової гущавини. Візник повернувся і повідомив, що недалеко росте гарна яблуня, а біля неї на колінах стоїть старець із сивою бородою. Тоді єпископу пригадалася подія, яка відбулася з ним, коли був ще молодим священиком. Отже, чимдуж направився до яблуні. Розпочалася сповідь. Кожного разу, коли Мадей називав ім'я того, кого вбив, одне яблуко зникало з яблуні. Наприкінці залишилися два яблука. Однак розбійник вже нічого не говорив. Єпископ намагався різними способами заохотити його до визнання і цих гріхів. Говорив йому про Боже милосердя, про хрест, про воскресіння..., але розбійник не міг спомогтися на визнання цих гріхів. Однак кінець кінцем визнав, що це були його батьки, батько і мати. Яблука зникли, і разом із ними розбійник Мадей. Єпископ повертався, звеличуючи і прославляючи Бога за Його великі милосердя і терпеливість.

Більш-менш так закінчується історія про розбійника Мадея. Коли я почув її, мені пригадалася історія Яся. Тим більше, що інколи хтось жартома говорив, що в мене був той, ну... «хуліган Ясь».

Я розказав братам правдиву історію певного „хулігана Яся”. Не знаючи про те, що вже кілька днів його немає живого, говорив їм, що коли зустрінуть таку людину, котра представиться «хуліган Ясь», то нехай знають, що це власне він – «добрий Ясь».

Було вже кілька хвилин після 21 години, коли повернувшись із табору, почав читати лист від своєї сестри Госьки. З нього довідався про смерть Яся. Я міг лише помолитися за нього, що і вчинив.

Коли в серпні я приїхав до дому, мав можливість відвідати родинний дім Яся і читати його останні листи з Америки. Лист, в якому, невідомо з якою метою, просив терміново вислати йому свідоцтво про хрещення і характеристику отця настоятеля, заспокоїв мене щодо стану його душі. Я знав, що віддалившись від нас, він був близько Бога і Пресвятої Діви. А якщо людина шукає Бога, то наскільки сильніше Бог шукає людину. Отже, його знайшов Добрий Пастир і прийняв його любов, а також все те, що хотів у ній учинити. Я думаю, що можемо прославляти Бога за Його велику любов і милосердя, а також за всіяке добро, яке Він вчинив у Ясеві. Для мене Ясь є прикладом того, як Господь Бог діє в людині, котра дозволить Йому провадити аж до неба.

Нехай буде благословенний Бог за те, що призначив нас для себе і що «не хоче смерті грішника, а хоче, щоб навернувся і мав життя». Так, це Господь Бог спочатку скористався людиною, щоб вона сама закінчила діло, розпочате на св. Хрещенні”.

„А праведник, хоч і вмере передчасно, знайде спокій, бо чесна старість не в довголітті і не міряється числом років. Розумність людям – за сивий волос править, і вік старечий – це життя неосквернене. Він сподобався Богові й він полюбив його, а що жив між грішниками, то й переніс його. Його вхоплено, щоб лукавство не змінило його глузду або щоб хитрість не обманула душі його. Бо чар зла затемнює добро, і вихор пожадання змінює ум нелукавий. За короткого часу ставши досконалим, він виповнив довголіття, душа бо його Господеві була вгодна, тим і забрав він його поспішно з-посеред лукавства. Люди ж те бачать, та не розуміють, їм і на думку не спадає те, що ласка й милосердя – для вибранців його і опіка – для святих його” (Муд 4, 7–15).

ЗАКІНЧЕННЯ

Це не видумана історія при зеленому столі з пером у руці. Видумав її Бог, посилаючи декотрих на вулиці в пошуку людей і зводячи їх з тими, котрі носили в собі великі прагнення.

Ясь Ковер мав трохи більше як 24 роки, коли трагічно загинув 14. 07. 1986 р. у Детройт.

Його батьки живуть у Явожні, у Сталому мікрорайоні, а його друзі є всюди.

З М І С Т

Приготування	5
Перший клієнт	8
Ясько	11
Разом з нами	14
Реколекції	18
Для інших	21
Задум	25
Чи вдасться	29
Виїзд	32
Уже там	35
Мовчання	37
Залишився з нами	40
Від Здзіська	42
Закінчення	45

БІБЛІОТЕКА „ВОЛАННЯ З ВОЛИНИ”

- т. 1. „Хресна Дорога”, Острог 1997.
- т. 2. Br. Adrian Waclaw Brzózka, „Milczące cienie”, Ostróg 1997 (польською мовою).
- т. 3. О. Ян Попель, „Розмови про молитву”, Білий-Дунаєць 1997.
- т. 4. О. Remigiusz Kranc OFMCap., „W drodze z Ostroga na Kołymę”, Biały Dunajec – Kraków 1998 (польською мовою).
- т. 5. О. Едвард Станек, „Педагогічні принципи Вчителя з Назарету”, Білий-Дунаєць 1998.
- т. 6. Tadeusz Kukiz, „Wołyńskie Madonny i inne obrazy sakralne z diecezji łuckiej”, Biały Dunajec 1998 (польською мовою).
- т. 7. Ks. Witold Józef Kowalów, „Zmartwychwstały Kościół” cz. 1, Biały Dunajec – Ostróg 1998 (польською мовою).
- т. 8. О. Альбін Яноха OFMCap., „Отець Серафим-Алоїз Кашуба (1910–1977)”, Білий-Дунаєць 1999 (на українській та польській мовах).
- т. 9. Ks. Witold Józef Kowalów, „Ks. Michał Stanisław Głowacki «Świętopelk» (1804–1846). Folklorysta i współorganizator powstania”, Biały Dunajec – Ostróg 1999 (польською мовою).
- т. 10. Ks. Witold Józef Kowalów, „Sursum corda. W górę serca. Wybór artykułów prasowych z lat 1992–1997”, Biały Dunajec – Ostróg 1999 (польською мовою).
- т. 11. Krzysztof Kołtun, „Szelest róży”, Biały Dunajec – Ostróg 1999 (польською мовою).
- т. 12. С. Михайлина Алекса RM, „Слуга Божий Архієпископ Зигмунт-Щенський Фелінський (1822–1895). Син Волинської Землі”, Білий-Дунаєць 1999.
- т. 13. О. Андрій Зволінський, „Ясько”, Білий-Дунаєць – Остріг 1999.

Адреса для кореспонденції:

„Волання з Волині”

вул. Кардашевича, 1

35800 м. Остріг

Рівненської обл.,

Україна

